

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (loven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (July 1-24) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito je pravilno, da se vam ne ustavi list.

STROKOVNE ORGANIZACIJE IN NJIH BOJNA METODA.

Dandanes smatra moderna strokovna organizacija stavko ravnatoko za svoje najboljše, najuspešnejše orodje za doseg svojega cilja, kot so ga smatrale cehovske organizacije rokodelskih pomočnikov v srednjem veku, katerega se poslužili za obrambo pridobljenih pravic ali priznanje novih zahtev le v skrajnem slučaju, ako druga sredstva ne pomagajo strokovni organizaciji do zaželjenega cilja.

Strokovna organizacija se bojuje za izboljšanje delavskega položaja. To skuša doseči s povišanjem mezde, skrajšanjem delovnega časa, varstvom za zdravje delavcev in s splošno in poboljšano izobrazbo delavcev. Naloga delavske strokovne organizacije ni le v tem, da obdrži, kar si je delavstvo v teku let priborilo z velikim trdom in žrtvami, ampak pomagati mora delavskim političnim organizacijam izvojevati gospodarsko demokracijo in socializirati gospodarstvo.

Delavska strokovna organizacija sklepa v ta namen pogodbe s podjetniki in delodajalci. Te pogodbe skuša skleniti na podlagi dogovorov med zastopniki delavstva in podjetništva. Vršijo se sestanki med zastopniki delavstva in podjetništva. Ako zastopniki podjetništva ostanejo trmoglavi, se pogajanja razbijejo in temu sledi navadno stavka.

Strokovna organizacija smatra za svojo nalogo, da mora biti stavka uspešna, kajti če stavka ne konča z uspehom, učinkuje posebno pri mladi strokovni organizaciji demoralizirajoče. Da stavka konča z uspehom za delavce, se poslužijo zopet raznih sredstev. Najprvo razglasi po vseh delavskih listih, da je bila razglašena stavka in opominja delavce, da naj nikar ne iščejo dela v podjetjih, prek katerih je razglašena stavka. Na ta način skuša strokovna organizacija odvrniti delavce, da ne postanejo stavkokazi in ne naskočijo svojih tovarišev za hrbtom, ki se bojujejo za izboljšanje delavskega položaja. Ako to sredstvo nima uspeha, ker se je podjetnikom posrečilo kljub vsem svarilom v delavskih listih najeti zadostno število stavkokazev, tako da lahko producirajo ravno toliko produktov, kakor preje, ko ni bilo stavke, tedaj skuša strokovna organizacija doseči svoj namen z bojkotiranjem produktov, ki jih producirajo stavkokazi.

Močna strokovna organizacija ima pri takih bojih izglede na uspehe. Ampak tudi močna delavska strokovna organizacija včasih podleže v takih bojih, ker imajo privatni bizniški interesi neizčrpiliv vir sredstev na razpolago, da napravijo stavko brezuspešno. Iz tega sledi, da ni igrača voditi stavke, da končajo z uspehom. Marsikdo misli, da zadostuje, ako delavci odlože orodje in stavka je že dobljena. Kdor tako sodi, se hudo moti. Praktične skušnje uče, da boji za zboljšanje delavskega položaja potrebujejo dalekovidnih in razsodnih voditeljev, ki si sicer niso pridobili svojega znanja, kako se vodi taki boji, na kakšni univerzi, ampak so pazno študirali zgodovino delavskega gibanja, stavk, bojkotov in drugih potez, katere so delavske organizacije izigrale v bojih za zboljšanje delavskega položaja.

Ako je delavska strokovna organizacija res močna, tedaj najbrž ne pride še do stavke. In zakaj? Ker podjetniki vedo, da jim bo stavka napravila škodo in da bi bili neumni, da ostanejo toliko časa trmoglavi, da pride do stavke. Kadar je tak položaj, ne pride navadno do stavke, izjema je le takrat, ako se med podjetniki dobe tako trde buče, ki zgolj radi tega ne marajo odnehati napram delavcem, da jim pokažejo, kdo je gospodar v tovarnah. Kadar so podjetniki soglasni v tem, da ne odnehajo napram delavcem, tedaj imajo prav zanesljivo pripravljeno sredstvo, s katerim upajo doseči zmago, ako pride do stavke. Zategadelj se je med razsodnim delavstvom večalimanj udomačilo prepričanje, da proglasitev stavke ni izkazovanje delavske moči, ampak je dokaz, da je prizadeta strokovna organizacija še precej šibka.

Strokovne organizacije lahko veliko store za pojačanje svojih pozicij in za zboljšanje delavskega položaja, uvedbo industrijske demokracije in socializiranja gospodarstva, ako krepko podpirajo delavske politične organizacije, ki imajo v svojem programu socializiranje človeške družbe.

To izvršujejo delavske strokovne organizacije s predavanji o gospodarstvu s posebnim ozirom na Marksovo gospodarsko delo "Kapital", z agitacijo ob času volitev za kandidate socialistične stranke itd. Kajti če delavstvo stavka 364 dni v letu, na volilni dan pa stavkokazi politično z glasovnico na volišču, ni pričakovati, da bodo stavke strokovno organiziranega delavstva uspešne.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Farrell, Pa. — "Fantje, korajžje bo šnajt, mi bomo božali, kadar bo kajti!" tako je zapisal Kazimir v neuničenem listu Mimogreda. Da, "korajžja" je vaša, ampak zmaga bo naša.

Dan za dnevom žitam v Kazimirjevih čajtenjah o velikih katoliških shodih, da ko bi se sam ne prepričal, bi šlovek res mislil, kako velike so armade katoličanov. Ali je pa vse drugače kakor oni malajo in opisujejo one klavrsne shode. Navadno se zbere nekaj sto farških privržencev in korakajo. Glave jim vise doli, kakor bi bili zločinci, ne upajo si pogledati v obraz naprednim rojakom.

Kaj pa jednota, pri kateri imajo pogrebniška za poglavarja? Ali bo ozdravila ali bo shirala? Res je stara že 30 let, ali pokazati ne more številk kot jih mi lahko. Le odprite oči, pa boste videli, kako uspeva naša mogočna Slovenska narodna podpora jednota, ki šteje nad 50,000 članov in blizu dva milijona premoženja. Kje ste vi, katoličanje za nami v dolini. Niti vidimo vas ne, če prihajate za nami. Silno vas jezi, ko vidite napredek pri S. N. P. J., medtem ko se sami ne morete izkockati iz mesta, v katerem ste obitli.

Ko je bil Kristus star 33 let, so ga križali judovski duhovni. Ko je bil Amerikanski Slovenec star 33 let, ga je uničil in pokopal sam Kazimir, ko bo katoliška jednota stara 33 let, jo bo pokopal pogrebniški Tonček.

Tri sladke besede sem izpregovoril, — euker, med pa tržalke fige, — ko sem šel, da imam zopet priliko potovati v Gary, O., na bojkot pot. "No, kaj pa ti Japček, ali boš to leto zopet romal na bojkot pot, ki se vrši 15. avgusta v Garyu, O.?" me vstavi ženica male postavbe. Vprašal sem, kje bi se dobila vstopnica za tako dobro stvar. Ženica pravi: "Glej ga no. Kaj ne veš, da imamo našega gospoda Kazimirja, ki prodaja listke za bojkot poti in za vstop v nebeški raj, molitvenike in kručičke!"

Čemu je tega treba, sem ugovarjal. Ali niste mar katoličani najslabši ljudje na svetu. Le odpravite bojkot poti in spovedi, pa boste tudi vi napredovali. Dokler pa boste redili lenuharje, vam je napredek nemogoč. V tovarno jih pošljite, da bodo vedeli, kako se kruh služi. — Jakob Jert.

Waukegan, Ill. — Kakor splošno po vsej veliki deželi, je tudi tu obilna brezposelnost. Torej imamo tudi mi vstop za počitnice brez posebne prošnje in vožnje v Colorado. Ogledujemo si nehoti žuljave roke, ki tudi pričajo, za koliko hujše so svezje, odkar so v rezervi doma.

Ker imamo dovolj prostega, naj mi bo oproščeno, ako se spuščam v javnost valed naše "metropole". Kot je splošno znano čitateljem, je waukeganska naselbina pri življenju, kajti vedno kdo pride a glasovcem v javnost. Na ta način smo vedno šminkani s raznimi maskami za tistega, kdor nas ogleduje od daleč, radi česar ga tudi nehoti zanese vrtnice veselja v ta "raj". Je to pravi "dirndaj", kar se vrši približno v naši dramskih sezonah.

Pred leti sta se inkognito pojavljala na pozorišču Peter in Pavel (ne vem, če sta bila sveta ali ne), imela sta pa vendar nadnaravno moč. Poravnata sta bila na dan, pa se nista odzvala. Od tistega časa dalje se nemoteno vrše igre tako perfektno, da se pričinja diletanov lotevati misel za nekaj višjega.

Različno doneč fraze igrajo veliko vlogo. Ni dolgo, ko se je nekdo beleč izrazil: "Oh, kako je to hudo! Skupen dom imamo, zakaj bi skupno ne nastopali pri dramskih prireditvah. V dar na lastni oltari! Tako se pa deli na toliko strani, navsezadnje pa le na odru ni nič. Če to premišlujemo, me kar srce boli."

Takih misli je več. Umno sadjerejstvo zahteva praktičnega ohranilca, da ne prezre ničesar, odstrani, če je pri drevesu iz katere suha veja, osnaki neprimadno, kar lahko povzroči, da se prične korenine sušiti.

Vrt nam je vsem odprt in nas kliče h skupnemu sadjerejstvu, da precepimo in preuredimo ter bomo poglale nove mladice v močno drevo, ki nam vsem prinese obilni in uspešni sad v večji meri vsem brez izjeme. — Ottatelj.

Harshorne, Okla. — Iz Wilburtona, Okla., so brzojavno poročali radi prepeva v Bull Hillu, kate-

ra vest pa je bila zavita in ni odgovarjala resnici. Pravi vzrok je odprta delavnica, ali tako imenovani "openshop".

Bratje, stojte proč od Oklahome. Ne dajte se zapeljati od kakih medenih agentov, ki bi vas radi izvabili v te kraje, da tu stavkokazite. Premogarske družbe hočejo tu kar odkraja vpeljati odprte delavnice. — J. Zajc.

Plutarco Elias Calles.

Kratek opis njegovega življenja po Othemanu Stevensu.

Pred kakimi štiridesetimi leti je majhen, toda krepak deček dan za dnevom pehal lesen vozček po prašnih, umazanih ulicah mesta Guaymas v Mehiki. Na vozičku je bil sodček vode. Deček je neprestano vzklikal: "Agua fresca, agua fresca" (sveža voda, sveža voda). Zdajpazdaj je postal pred hišo, k njemu je stopila ženaka s vrčem, fant je napolnil posodo, prejel par bakrenih novcev in nadaljeval svojo pot: "Agua fresca".

Ta deček je danes general Plutarco Elias Calles, novoizvoljeni predsednik republike Mehike.

Bodoči zgodovinar mogoče krsti Callesa za mehiškega Lincolna. In po pravici v mnogih oziirih. Calles se je rodil v siromašni koči kakor slavni Lincoln. Oba sta težko delala v mladih letih in veliko štala — veliko sta se učila v prostem času. Calles je vasil in prodajal pitno vodo v napol tropičnem mestu, ki še ni poznalo vodo-voda. Ko je dokončal svoje delo, je vzel knjigo v roke. Šolski pouk v onih Delavskih časih ni bil obvezen, najmanj pa za otroke revnih delavcev in peonov (zemljiških najemnikov). Čimbolj so ti otroci rastle v ignoranci tembolje je bilo za zemljiške barone. Kdor je hotel kaj vedeti, se je moral potruditi sam; predvsem je moral imeti veselje, resno željo po izobrazbi. To željo je imel Calles še kot majhen deček. Brati in pisati se je naučil sam s pomočjo nekega sorodnika. Kasneje je imel srečo, da se je prerinil v šolo, kakršna je že bila, vztrajal je in učil se je toliko časa, da je sam postal učitelj.

Tiste dni se je začela nova doba za Mehiko. Izbruhnla je revolucija proti staremu režimu. Revolucijo je vodil Francisco Madero. Prvič v zgodovini Mehike je smagala demokracija. Stari tiran Diaz je padel. Calles je sodeloval v tej revoluciji. Ko je videl, da tlačeno ljudstvo potrebuje bojovnikov za demokracijo, je pustil učiteljsko službo in postal vojak ter državnik.

Demokracija, katero je izvojeval Madero, ni dolgo živela. Madero je bil zavratno umorjen in Emiliano Huerta se je za nekaj časa postal vlada. Tedaj se je začela Callesova kariera. Pridrži se je Carranza, ki se je uprl Huertovi diktaturi in postal je poveljnik vojaških čet in kmalu potem general. Do te šarže, mimogrede rečeno, ni težko priti v Mehiki, ali če je kdo kdaj zaslužil to čast, je bil Calles. V civilni vojni, ki je sledila, je Calles vodil mnoge drzne operacije in se odlikoval v raznih bitkah. Po končani civilni vojni, ko je moral Huerta pobegniti iz Mehike, je Carranza imenoval Callesa za trgovskega ministra v svojem kabinetu.

Calles je šel v glavno mesto, da prevzame novo službo, a kmalu bi bil ostal brez službe. Ta incident je vredno zabeležiti. Mehiški državniški se trdovratno drže gotovih starih formalnosti. Med temi so uniforme ministrov. Vsi ministri nosijo uniforme, ki kar blesti zlatih našivov, vrvice, čopov, gumbov in druge take šare. Calles je stopil v palačo nekdanjega špankega podkralja, kjer je še danes sedež vlade (Palace nacional), v navadnih vojaških hlačah, mehiški srajci in na glavi se je koščil sombrero (klobuk ogromnih krajev). Prijatelji so ga hitro opozorili, naj si nabavi potrebno uniformo, toda on se je uprl. Uniforma je že na mestu v armadi, ne pa v civilni službi. Ministri naj se reformirajo, če so demokraciji! Kaj bi se šmili! Precej časa je vzele, predno so ga pomirili brez izgredov in pregovorili, da je navlekel uniformo, ali čim so bile ceremonije končane, je Calles oblekel uniformo in oblekel svojo staro obleko.

Calles ni bil dolgo v Carranzinem kabinetu. Sprla sta se in on se je umaknil v privatno življenje. Carranza, tip starega špankega granda, sploh ni imel sreče s svojimi pristaki; z vsemi se je

akregal. Naposled si je nakopal revolto armade, ki ga je pokopala. Sledila je Obregonova vladavina in Calles je zopet sprejel ministrsko službo. Topot je bil minister "de la gubernacion", kar je toliko kot tajnik za notranje zadeve v Združenih državah, a moč je v Mehiki ima čast šefa kabineta.

Vse te častne službe pa niso dale Callesu prilike, da bi bil udeležen v svoje radikalne ideje. Priliko je dobil šele tedaj, ko je postal governor države Sonora. Iskreno naklonjen delavskemu gibanju in socializmu, zlasti pa gospodarski osvoboditvi peonov (kmečkim delavcem na haciendah ali velikih kmetijah), je začel izvajati mnoge radikalne reforme. Agrarno reformo — ki v Mehiki znači razlastitev veleposestnikov in med temi so veljaki katoliške cerkve ter samostanski redovi največji posestniki — je izvajal z vso doslednostjo.

Reakcionarji v Mehiki navadno pravijo Callesu anarhist, zadnje čase pa boljše. Ko so ga ameriški častniki vprašali, kaj je z njegovim boljševizmom, je odgovoril s nasmehom:

"Beseda boljševek se zlorablja. Jaz sem prijatelj delavca in želim, da bi se mu dobro godilo. Želim, da Mehika krene na novo pot, da zapusti krivo pot, po kateri so hodili naši očeti, da se dvigne ekonomsko in socialno."

Callesove ideje se najbolj zrcalijo v njegovem programu, katerega je sam spisal in na podlagi katerega je kandidiral. Program, katerega je osvojila Mehiška delavska zveza do zadnje točke, se glasi:

1) Organizacija mehiškega ljudstva se mora izpopolniti, da njeni boji ne bodo več bazirali na političnih ambicijah, temveč na definitivnem socialnem napredku.

2) Strogo izvajanje 27. člena ustave in najhitrejša rešitev agrarnih problemov.

3) 123. člen ustave (delavski zakoni) se ima takoj izpremeniti, tako da bodo delavci imeli vso postavno zaščito, kakršno še uživajo v naprednih deželah.

4) Program kulturnega dela med ljudsko maso, posebno med Indijanci, da bi mogla moderna izobrazba prodrati v zadnje koče.

5) Zbližanje srednjih in nižjih slojev v temnejšo dotiko, da se spoznajo in si dele svoje inspiracije in svoje boje.

6) Mehika mora dobiti boljši in najmodernejši sistem komunikacij, da se naše ljudstvo seznanja z vsemi kraji republike in lažje izmenja med seboj svoje proizvode. To povspeti razvoj narodnega bogastva.

7) Iz vlade morajo biti izključeni vsi intrigirski in separatistični elementi; vlada mora skrbeti za blaginjo velike večine in ne za interese političnih strank.

8) Vpostavitve odkritih in prijateljskih odnosov z vsemi ljudstvi na svetu. Ti odnosi morajo temeljiti na enakopravnosti in pravičnosti in ne na moči ter na potlačeni slabosti.

Najtežja naloga, ki čaka Callesovo vlado, je agrarna reforma. Ni čuda, da je Calles postavil agrarno reformo v drugo točko svojega programa.

Ako hočemo razumeti to reformo, Calles in Mehiko, moramo razumeti, da je bila Mehika do Maderove revolucije fevdalna dežela. Lastnik zemlje, veleposestnik, je bil najvišji gospod. Njegova je bila zemlja in njegova beseda je bila zakon in sodba. Cela ogromna država Chihuahua je bila zasebna lastnina enega samega šlovka; državo Morelos je imelo v rokah deset zemljiških magnatov. Tako je bilo po vsej republiki. Ljudje so bili enostavno tlačani, ki so imeli ravno toliko pravic kakor konji in goveja živina na ranchih. Vlada je imela vse zane roke, četudi je hotela biti dobra s ljudstvom. To je priznal Porfirio Diaz sam, ki je nekoč dejal, da edino revolucija, krvava in hasilna revolucija more izpremeniti razmere, da bodo peoni imeli svobodo in svojo zemljo. Ampak Diaz ni maral za revolucijo. Njemu se je predobro godilo, da bi se bil brigal za peone. Revolucijo in socialni preobrat v Mehiki je začel Madero. Preobrat je še danes v teku in Calles čaka naloga, da nadaljuje, kar je začel Madero in nadaljeval Obregon.

Calles je neizprogen glede agrarne reforme. On zahteva, da se točka nove ustave, ki poklanja zemljo onim, ki jo obdelujejo, izvede do zadnje pike. Več stotisoč akrov zemlje je bilo že razdeljenih med kmete za časa Obregonov; ali to je komaj začetek. Izvršitev agrarne reforme, da bo zadosteno

zadnjemu peonu, je še ogromno delo.

V državi Sonori pravijo Callesu "papa". Kako je dobil to ime? Ko je bil governor Sonore, je Calles na lastne stroške postavil šolo za revne otroke. Večina šolarčkov v tej šoli so otroci Indijancev rodu Yaqui. Mnogim otrokom, ki bi bili drugače izgubljeni v masi siromakov, je bila ta šola neizmerne koristi, ker je izlučila iz njih izborne talente v mehaniki, industristvu, literaturi, umetnosti itd. Kadar je Calles posetil malenčke v svoji šoli, so ga nazivali enostavno "papa".

Ali ste že kdaj slišali o boljševiku, katerega kličejo otroci in odrasleni "papa"?

Povest "Jimmie Higgins" je vsevalo duho ameriškega proletariata ob časa velike vojne. Dobi pri kajilovski matiji S. N. P. J.

Meteoriti.

Razgovor z Marsom.

Mars: Halo, Zemlja, vešna spanka, ali še spiš? Daj, zdrži se, zdrži!

Zemlja: Glej, glej, končno se oglašil, sosed. Kako je kaj tebi?

Mars: Slabo. Vode je premanj. Ti imaš preveč vode, grdob, ne veš kam z njo. Le počakaj, prideš v moja leta!

Zemlja: Vode imam res dovolj, posebnost letos; traka tudi dosti — a to je menda v Za vse drugo se je treba vrteti. Ali se ti kaj potiš?

Mars: Da — kadar si skurastolmačiti, zakaj si ti, Zemlja, vedno tako neumna.

Zemlja: Hvala lepa! Vsa je je po svoje neumen. Vem, kaj ališ. Zgražal se, ker se mi tuk še vedno sovravimo in koljen mesto da bi se ljubili in v vse močmi gradili boljše življenje. Prosim, bodi tako priazen, Ma pa mi povej, kaj je najbolj neumnega na meni.

Mars: Pred milijon leti je meni še živela živalica, kateri so rekli Pija. Ta nestor ni hotel veti od sadov svojega dela, paš je odiral druga bitja. Pija je kladala davke, pobirala obresti najemnino, vlekla profit, postavljala vojašnice, ječe in cerke kloroformirala možgane delavne sobitjem in včas, ko še ni vedel kaj početi, je zasadila svoje telesa sobitij in jim pila kri. Pošasti smo se srečno iznebili, zdi se mi, da se je preselila in in se te drži kakor klop. Toli časa, dokler rediš Pijo na svoj prsih, o Zemlja, si največji nesod našega svetovja do Rimske ste. To je vsa kar ti imam povedati.

Zemlja: Kaj slišim, Mars, ti brezverec, boljševek, anarhist! Mars: Saj sem vedel! — Pamten razgovor s teboj je nemogoče dokler te zastuplja gad Pija. Čakam še nekaj časa ...

Roka v roki.

Is Londona javljajo, da je MacDonald ob zaključku konferenc vzel roko nemškega kancelarja Marxa in jo položil v roko francoskega premierja Herriota. Menda znači, da je MacDonald poročil Nemčijo in Francijo. O stitamo!

Ali pa je bil navzoč bogati striz Amerike, ki je obljubil posodoto nevesti? Njegova roka šteje ...

Tudi amerikanizacija.

Čenjeni K. T. B.: — V naši selbini živi rojak Matija Hren, ki je pokazal, kako se je treba amerikanizirati. Danes ni več Matija Hren, temveč Matthew W. Horseradiš. Zdjaj pa malo sugestije na Horseradišev. Ker si slučajno doma iz Ribnice, je najbolje, da gr amerikanizaciji do dna.

Zatorej: Mr. Horseradiš from Fishtown, please, be seated! — Menepabriga.

Molči, molči, Mars!

Ako ameriški astronomi prvič jamejo "signal" z Marsa, tedaj se lahko zgodi, da Amerika pošlje misijonarje, potem pa trgsko mislijo na Mars. Te sramotnas pa Bog obvari! Naša mednarodna politika nam je še napalpa dovolj sovražnikov na Zemlji. Mars, drži svoje zlato doma!

Patri so "broke".

Na vsa vprašanja, ki jih prejemo "Meteoriti", če so kutarji, če izplačali tistih \$500, odgovorjam: Izplačali so vraga! Ali nimate poznate kutarske moralke? Kutarji plačujejo svoje dolgeve "onem svetu".

K. T. B.

M. Premirov.—Oulovski.

Otroci mestnih nižin.

IV.

Aksinja, grda in razmršena, je v ekstazi pijanega veselja odskakovala s sedeža in se spuščala v ples, pri čemer se je uprla s rokama v boke in privzdigovala svoje suhe, tanke noge.

— Ah, ah! ah! ah! — je v zamaknjenju vzklikala. Griška Terjohin pa je stal ob strani, nemarno privzdigoval bedra, ploskal v dlani, ter prepeval z ubitim glasom:

“Oh, oh, ne daj boh
ljubit staro, ki je brez zob.”
Potem se je zagnal k utrujeni in zasopli Aksinji, objemal jo je in dušil in ji dihal v obraz smrtno sapo.

Ko se je umirila, je Aksinja sedla na postelj, pritegnila noge, podprla si obraz z rokami in s tenkim cvilečim glasom začela peti:

“Ah... vi prizanesite
mojim bolnim grudim,
ljubezni moje videti vam treba ni!
Vse sem že ljubila,
vse že pozabila,
al' enega pozabit' mi mogoče ni!”

Pela je dolgo in strastno, a o tožna pesem se je vlekla kakor tanka nit — počasi je pilila moč od oblivala sree z razjedajočim strupenim tokom.

— Starka! Past! Zamolči! — je kričnil Terjohin, stopil k Aksinji, jo zvelkel na tla in jo malomarno breal z nogo.

Aksinja je nadaljevala petje, toda zdaj že komaj slišno, s tenkim jokavim glasom:

“Naj jo le i-še,
naj jo pol-še,
naj si jo najde, eh!
tako dekle, kot sem jaz...”

Samo Natalja je molčala, molče pila, sedela zravnan in nepremično gledala v neizvestno daljavo. Ko se je napila, je začela hoditi po izbi sem in tja in si z vso silo prizadevala ohraniti trdno hojo — in s ponosno dvignjeno glavo je zaničljivo mežikala na vse okrožajoče. In ko se je Griška začel pačiti pred njo, ga je Natalja malomarno in ponosno opomnila:

— Miruj, pajac! —
In nadaljevala je svoje sprehajanje kot kakšna romantična princezinja.

Zdelo se je, da je v takih trenutkih ona na višini svoje sreče in da je odtoč — a te višine — brežutno gledala v nizavo, kjer so lazili ljudje in se klanjali njej, boginji sreče in lepote...

Tako se je toraj zvijala ta prokleta blaznost opijanja med temi stenami — gnillimi stenami, najsi je brlela motna luč bolehnega dneva, ali črna noč, oni so kot brezumni pirovali in jad njihovega pira so jim je krdel v mozeg in ga nasičeval s temno grozo in mučnim hrepenenjem.

In ko so zapili ves denar, ko so zapili vse, kar se je dalo zapiti, tedaj je Griška-tat izginil istotako nepričakovano kakor se je pojavil, a k tem, ki so ostali, se je pridružil trpljenje.

Čevljar se je vlačil kot dolgočasna senca, spremljal je kašelj s preklinjanjem, pljuval kri in grozil, nevede — komu. — Natalja je nepremično sedela ob peči in tiho trpela. Aksinja se je zibala v svojem kotu in prevzeta od pijanostne vročice se je metala v smrtnem strahu, lučala je v steno vse, kar ji je prišlo pod roke, kričala in tresla se od groze, pred poštastimi prikaznimi otrovanih možgan.

Ko je čevljar zopet dobil steklenico žganja, se mu je lice zjasnilo in počasi in varčno je srebala dra-

gočeno vlogo. Odmeril je vsakemu malo, pil sam in pri tem precej glasno stokal.

Prišel je tudi Petja.
— Jaz bi se tudi rad malo odmočil, stric! — je spregovoril resno in prošeče, kakor so govorili odrasli. — Glava me boli...

— No, — no, pa ga cukni pasji sin! je prizanesljivo odgovarjal Goršanin, natočil v čašico malo strupa, pa ga dal Petjku.

Ta je izpil, hrknil in otrl usta z rokvom.

In zopet je zlezal pod posteljo, zvil se v klopčič in objel z roko tresočega se zajčka, mu je nekaj šepetal, najbrž pravljico o drugačnem, čudovitem svetu, v katerem je bival v trenutkih opijanja.

Nekega prazničnega, zimskega dne se je Aksinja vrnila s gostom — tenkim, brezbrkim, komaj doraslim mladičem, oblečenim v še precej čedno vrhno suknjo. V bledem licu mladica so mrzlično gorele velike oči, a usta z nedolžnostnimi ustnicami so se mu včasih raztegnila v negotov smehljaj.

Vrgel je suknjo raz sebe in ostal v ruski srcaji, zapeti na levi strani vratu in prepasani s širokih usnatim pasom.

— Ali ščurke mraziš! Da bi te vrag! — je kričnil gost, ki se je od mraza stikal v nezakurjeni sobi.

— Da, da, takoj golobček! Počakaj. Zakurimo, pa bo toplo, ležemo, pa bo še topleje, — je mrmljala Aksinja.

Njo je tresla drobna, trdovratna mrzlica in z otrplimi prsti je s težavo suvala v peč.

Drva je ukradla mimogrede, ko sta šla po obrežni ulici in s sopihanjem in stokanjem jh je vlekla, skrite pod ruto.

Kmalu je v preluknjani železni pečici s prasketanjem in sikanjem zaplesal vesel plamen.

Iz nemirnih, poskakujočih jestenčkov stkan pramen luči je legel na zamazana tla.

Postalo je toplejše in nekako prijaznejše. Nekaj živga, zgovornega in glasnega je vdrlo sem — v te mirne stene, in začelo brezskrben ples, oponašajoč in smejoč se.

— A no, daj kako čepinjo, reče fantin in izvleče steklenico iz suknjinega žepa.

Aksinji se je obraz razjasnil, zavrtela se je ter med ljubljanim govoričenjem pripravila mizo za gostijo. Sukala se je kot prijazna gospodinja. Na mizi se je pojavila suha riba, krajec kruha, sol in skodelica za čaj z odbitim ročem.

Sedla sta, pila, ter začutila v sebi toploto. Postalo je prijetno, mirno in veselo. Vse se je spremenilo. Črne stene so se odmaknile v daljavo, strop je izginil in pred njima je ležalo svobodno prostranstvo. In vsa mrčnost, zadušljivost in otopelost je izginila, in ostal je samo — lesketajoči ogenj. — Ogenj je plesal igravo in brezskrbno in v njegovem neutrudnem, živem trepetanju se je zdelo, da se skriva nekdo, ki se posmehuje hinavsko in predrzno, kot razuzdanec, kot ženij življenja, ter se zmagonosno grohoče, proglašajoč radost, proglašajoč sreo.

In vse, kar ju je obkrožalo, je aktivnostno in čudovito trepetalo in šuštel, govorilo in ju razumelo, ter se jima smehljalo.

In zdelo se jima je, — da ste se

njih duši zili v eno, in vse to čisto, svetlo in večno, kar je boječe dremalo na dnu njih are, je zdaj vzplaval na vrh in jih objema in vznemirja, privlači in poljublja ter tiho — tiho plače...

Strahen čin obupane matere.
Dne 21. julija t. l. okoli polдне je prišla na Weinzebtelaki most v Gradcu neka ženska s tremi otroki. Preden je mogel kdo posegati, je žena v velikem roku zmetala vse tri otroke v Muro in nato skočila sama v reko. Vsi otroci so utonili, ženo truplo je pa voda zanesla v pijonirake naprave, odkoder so ženo po silnem trudu onesveščeno rešili. Nesrečnica je 30 letna Ivana Stropfel. Otroci so bili stari eden 2 meseca, drugi dve leti in tretji štiri leta. Ženo so pogrnale v obup nesrečne družinske razmere.

Petrova cerkev v nevarnosti.
Pred dnevi so pisali listi, da ima slovita kupola cerkve Sv. Petra v Rimu, največje cerkve na svetu, precej nevarnih razpok in da obstoja nevarnost, da se cerkev ne podere. To vest so zanikali cerkveni krogi v Rimu, češ, da trosijo take vesti sovražniki cerkve, posebno, ker bo prihodnje leto svetlo. Sedaj pa potrjuje vaticanški gradbeni odsek, ki mu stoji na čelu kardinal Merry del Val, da je v resnici kupola katedrale v zelo slabem stanju, sicer pa ni neposredne nevarnosti, da se podere. S popravili hočejo še počakati pol-drugo leto, da mine sveto leto.

Zdravniki pravijo, da preozvenost z delom, naporno dela in skrb povzroča jo slabo zdravje.

Zdravniki vada ima sedaj zdravje ki dela čudeže v takih slučajih. Če trdno ne spite, če ste nervozni in mučeni v jutro, pojdite k lekarnarju in ga prosite za Severa's Balzol. Nuga-Tone, čudež, kako hitro učinkuje. Nuga-Tone je polviljajoč spazem, močan, vzdržljiv, dober tek, fino prebavo, redno delo, dobro in voljo za delo. To novo zdravilo, če trpite na eni ali drugi strani, ki delajo tisti drugi vseh bolezni, Nuga-Tone tako dobro vadi, leto stori v takih slučajih, da primarni lekarnarje isto jamčijo in vam vrstijo, ako niste zadovoljni. Je lahko za vsi in približno \$1.00 dobite celotno poskusno. Priporočeno, jamčeno in na prvih več dobrih lekarnah.

Severna zdravila vedno zdravijo v družini.

ZA SLABO PREBAVO

pomanjkanje teka ter splošno oslabelost, vzamite

SEVERA'S BALZOL.

Splošna tonika za moške in ženske.

Pomaga naravi s tem da lodec in jetra bodo pričela svojim normalnim poslovanjem in prebava bo zopet postala redna.

Cena 50 in 85 centov.

Vprašajte svojega lekarnarja.

W. F. SEVERA CO.

CEDAR RAPIDS, IOWA

JOSIP STRITAR: SODNIKOVI.

(Dalje.)

“Prepozno!”

To je bila edina beseda, s katero je sprejela mati svojega sina.

“Vse vem, mati!” odgovori ji on; in ko bi ji tudi tega ne bil rekel, žalostno obliže njegovo je dovolj kazalo materi, da mu ni treba pripovedovati, kaj se je zgodilo.

Ko je bila Liza zagledala svojega moža mrtvega, ko ji je ležal bled in trd na postelji in ona je čula poleg njega, ko so ga potem nesli za zmerom iz hiše, koliko je sirota tedaj pretrpela! Ali solze ji ni bilo v oko, jokala ni in glasno žalovala. A ko je zdaj zagledala svojega sina, ko ji je prišla iz dna prai-obupna beseda: Prepozno! začne se žena tresti in krčevito ihteti, in čez nekaj časa se ji vdere iz oči potok blagodejnih solza po bledih licih; dušek je bila našla notranja bolečina.

Dolgo časa je glasno jokala. Sin je ni tolažil; tudi njemu so se začele pri vadigovati, vendar je zadušil jok, ki mu je silil iz tesnega grla. Kaj je hotel tukaj? Pomoči ni bilo in tolaženje bi bilo le še bolj razdražilo notranjo bolelost. Tu ni mogel pomagati, ali nekje drugje je mogel in hotel je tudi, kar najprej mogoče, prej ni imel miru.

Mlademu Sodniku je bilo hipoma vse jasno, ko je slišal o smrti očetovi, o Zaplotniku in kaj se je zgodilo Seljanu. Vedel je, kaj je gnalo v smrt njegovega očeta, prepričan je bil, da pošteni Seljan po nedolžnem zanj trpi. Njega rešiti je bila njegova prva misel. Za roko prime mater, rekoč:

“Zdravi, mati, skoraj se vrnem.”
Žena ga pogleda s solznimi očmi.

“Sin, Bog nas je zapustil, bodi zdaj ti oče zapuščenim sirotam!”

“Mati, če vam more to biti nekoliko tolažbe v toliki nesreči: za otroke bodite brez skrbi. Bog mi je dal toliko, da bom lahko kje v kakem kotu pozabljeni mirno živeli.”

Nato urno odide.
Znane in prijatelje je srečeval na svojem potu k okrajnemu oblastvu; gledali so ga in pozdravljali, on ni besede izpregovoril z nikomer.

Malo časa potem je stal pred okrajnim sodnikom. Brez okolišev ga ogovori:

“Gospod! Nedolžnega moža imate v zaporu!”

“Seljana menite, kaj?”

“Da, Seljana, gospod! Vi mu gotovo nečete delati krivice.”

“Je li mož kriv ali nedolžen, to se mora še le pokazati; stvar je v preiskavi.”

“Preiskave strašno dolgo trpe, zlasti nedolžnemu človeku; dovolite, gospod, da vam jaz pomagam, zato sem prišel.”

“Kaj menite? Ali veste kaj gotovega? Govorite!”

“Ne tako, gospod, dovolite, da smem k nje-mu v zapor. Mož bi lahko izpričal svoje nedolžnost, ako bi hotel govoriti. Jaz ga hočem omešiti, gospod, da bo govoril, mora govoriti. Predno preteče pol ure, bo vam vse jasno in Seljan bo prost.”

Gospod, sodnik je majal glavo; kaj takega se mu ni bilo še nikoli zgodilo, odkar je uradoval. Slednjič mu reče:

“Če vam dovolim, česar me prosite, to se ume samo ob sebi, da smete samo vprico mene govoriti z njim.”

“Vprico vas bi mož ne govoril.”

“Ni da bi moral biti ravno jaz, tudi kdo drug bi smel biti z vama; samega vas ne smem pustiti k njemu.”

“Če je tako, potem vidim, da sem zastoj prišel, da sem zastoj poskušal rešiti nedolžnega človeka.”

Bridko je govoril te besede; gospodu je bilo hudo, poznal je in čislal mladeniča. Prijazno mu reče:

“Žal mi je, da moram tako ravnati, ali postava je ostra.”

Mladi Sodnik se enkrat poskuša:

“Gospod, imajte usmiljenje z menoj, saj menda veste, kaj se nam je zgodilo! Ali hočete, da naj obupam, da naj — Vse bi lahko zdaj storil! Jaz ne morem imeti na vesti krivice, ki se godi temu poštenemu možu; ali jo hočete imeti vi? V svoji oblasti me imate, storite z mano, kar vam drago, ako pride kaj napakega iz tega. Rekel bi, da vam dajem svojo glavo v zastavo, ali to vem, da ni nič; nate, vzemite to za poročilo.”

Rekli položijo predenj polno listino. Uradnik mu jo da nazaj, rekoč:

“Ni treba! Jaz vam verujem in zaupam, ali — Vendar, Matija Sodnik, veliko zaupanje vam hočem izkazati; upam, da se ne bodem motil!”

Nato pozvoni slugi. Ko ta pride, veli mu:

“Peljite tega moža k Seljanu!”

Prepočasi je stopal stari sluga mladeniču. Ko slednji vrata zaškripljejo, ko zagleda Matija starega drvarja, ki je sedel sključen na klopi, stoji nekaj časa molče, potem mu reče z žalostnim glasom:

“Zakaj ste tukaj, oče?”

Seljan vstane ter mu gre naproti:

“Oče mi praviš, Matija? Takemu človeku oče? Premislil, kako govoriš, Matija!”

“Še enkrat vas prašam: Zakaj ste tukaj oče?”

“Zakaj sem tukaj? Čudno vprašanje! Vsa otrok, vsaka stara ženica v trgu ve, zakaj je stari Seljan zaprt, in ti bi edini ne vedel? Ali te niso vsi obsuli takoj, ko so te zagledali, in ti pravili, kaj sem storil? Če si hotel samo to vedeti, ni ti bilo treba sem hoditi.”

“Oče, jaz se ne menim za to, kaj ljudje govorijo; tudi ne prašam vas, česa vas dolže. Prašam vas samo, zakaj molčite, zakaj ne govorite resnice!”

“Kaj praviš, Matija? Uganke niso za staro glavo. Zdal pa jaz tebe nekaj prašam: Ali si bil doma, Matija?”

“Vse vem, vse vem, oče!”

“Kaj torej iščeš tod? Doma ti je dovolj skrbi; pusti me in pojdi, mene ni škoda!”

“Zakaj ste tako trdovratni, zakaj se sami kriviga delate?”

“Kdo zlekna ti pa pravi, da se sam kriviga delam? Kaj meniš, da sem sam prišel in rekel: Zaprite me, to in to sem storil!”

“Četudi tega niste rekli, ali vi molčite, ko vas dolže; lahko bi govorili, eno samo besedo — in oproščeni ste.”

“Kakova je tista sama beseda? Ti ne veš, kaj govoriš, mladič!”

“O predobro vem, kaj govorim; teko mi je, ali govoriti moram. Zakaj ne rečete: Jaz nisem bil, ta je bil!”

“Kdo?”

“Nač oče!”

(Koniec prihodnjije).

SVETOVNE SLAVNE EVROPEJSKE IN AMERIKANSKE AVTOMATIČNE PIŠTOLE IN REVOLVERJI PO NAJNIZJHJH UVOZNIŠKIH CENAH!

POZORI! Opozorjamo vas na brezdne ponudbe v importiranem orožju — KUPITE SEDAJ, predno grede cene višje.

MAUSERJEVE REPETIRKE — KOMBINIRANE PUKKE IN PIŠTOLE

Oficirski model: 8 1/2 palcev dolga cev; 10 streliv.

DALJAVA 1.000 JARDOV

Vojalnik, strahotno tolovsko orožje

Fulhine kopito uporabljiva kot tul (holster).

Nitro izpraznjeno v karabini

101 — Nemška oficerška modela, 9 mm kalibra (.354) (rabi navadno 9 mm Luger avtomatično pištolino patrono), 5 1/4 palčna cev, 500 jardov vedljiv nastavak za daljavo, kompletna s lesenim tuklim kopitom, itd.

To orožje je zelo priljubljeno med strijelci in se rabi za različne potrebe. Uporabljajo se je kot vojaško orožje (v Nemčiji, Rusiji, Italiji, Turčiji, Finsku, Kitaju, itd.) kot lovsko strahotno orožje (nemška strahotna puška), za strahotno tarčin in za lov. Posebno se opazujeta na to, da je to orožje zelo lahka, priljubljena, varnostna in vredna. Pištola s lesenim ročnikom vred tehta le 8 1/2 funta, in dolga s ročnikom vred le 14 palcev. Zelo priprava je, da se nosi s seboj na lov, ker se lahko vstane v čas poravnika. Ljudstvi športa je zelo radi jemljejo s seboj po vsem svetu. Zelo je lahka, medvedu, volkova, divjaka, prašiča, na mase, itd. V vojni je igrala Mavzerica veliko vlogo enako kot Lugerjeva avtomatična pištola, ki so jo rabili strijelci v Nemčiji in drugod v splošnem vojakovanju. Zaradi njene natančnosti, prebitne moči, na daljavo. Smatra se, da ta pištola nese najdalj in razvije največje prebitne moči imed vseh pištol na svetu, ker nese najdalj do 3.500 jardov.

Kompletna pištola s svojim tul.

102 — 9 mm patrona.

103 — 9 mm patrona.

104 — 9 mm patrona.

105 — 9 mm patrona.

106 — 9 mm patrona.

107 — 9 mm patrona.

108 — 9 mm patrona.

109 — 9 mm patrona.

110 — 9 mm patrona.

111 — 9 mm patrona.

112 — 9 mm patrona.

113 — 9 mm patrona.

114 — 9 mm patrona.

115 — 9 mm patrona.

116 — 9 mm patrona.

117 — 9 mm patrona.

118 — 9 mm patrona.

119 — 9 mm patrona.

120 — 9 mm patrona.

121 — 9 mm patrona.

122 — 9 mm patrona.

123 — 9 mm patrona.

124 — 9 mm patrona.

125 — 9 mm patrona.

126 — 9 mm patrona.

127 — 9 mm patrona.

128 — 9 mm patrona.

129 — 9 mm patrona.

130 — 9 mm patrona.

131 — 9 mm patrona.

132 — 9 mm patrona.

133 — 9 mm patrona.

134 — 9 mm patrona.

135 — 9 mm patrona.

136 — 9 mm patrona.

137 — 9 mm patrona.

138 — 9 mm patrona.

139 — 9 mm patrona.

140 — 9 mm patrona.

141 — 9 mm patrona.

142 — 9 mm patrona.

143 — 9 mm patrona.

144 — 9 mm patrona.

145 — 9 mm patrona.

146 — 9 mm patrona.

147 — 9 mm patrona.

148 — 9 mm patrona.

149 — 9 mm patrona.

150 — 9 mm patrona.

151 — 9 mm patrona.

152 — 9 mm patrona.

153 — 9 mm patrona.

154 — 9 mm patrona.

155 — 9 mm patrona.

156 — 9 mm patrona.

157 — 9 mm patrona.

158 — 9 mm patrona.

159 — 9 mm patrona.

160 — 9 mm patrona.

161 — 9 mm patrona.

162 — 9 mm patrona.